

894.342-1

С 32

к

СӘКЕН СЕЙФУЛЛИН

3

СӘКЕН

КӨП ТОМДЫҚ
ШЫҒАРМАЛАР
ЖИНАҒЫ

894.342-1
С 32
К

СЕЙФУЛЛИН

3

Баллада
Толғаулар
Дастан
Поэмалар

АЛМАТЫ
ҚАЗЫҒҰРТ
2004

ББК84 Қаз 7-5

С 32

*Қазақстан Республикасы
Ақпарат министрлігінің
бағдарламасы бойынша шығарылды*

Редакциялық алқа:

**А.Сәрсенбайұлы, Ә. Асқаров, Р. Асылбекқызы,
К. Ахмет, С. Жалмағанбетқызы, Т. Кәкішұлы, Т. Көпбаев,
С. О. Сейфуллин, С. Тұрғынбеков.**

Кұрастырушылар:

Тұрсынбек Кәкішұлы,
Қазақстан Республикасы
ғылымына еңбек сіңірген қайраткер, профессор.

Күләш Садыққызы Ахмет,
филология ғылымдарының кандидаты, доцент.

Сейфуллин Сәкен

С32

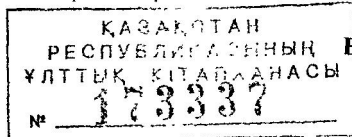
Көп томдық шығармалар жинағы. — Алматы:
«Қазығұрт» баспасы, 2004. Т.3. Баллада. Толғаулар.
Дастан. Поэмалар. — 400 бет.

ISBN 9965-22-003-4

Қазақ поэзиясының мазмұнына шығармашылық төңкеріс жасаған С. Сейфуллиннің бұл томы оның толғаулары мен поэмаларынан тұрады. Кейде поэмаға бергісіз «Ақсақ киік», «Аққудың айрылуы» сияқты жан тебіренерлік балладалары, «Ұйым және еңбек шарт – жалшылар қорғаны» сияқты өлен-очерктері де осы томға қосылып, шын мәніндегі поэмалар жазуға барған кездері, яғни ақындық зертханасын ашатын сәттері де ескеріліп отырылған. Кітапта «Советстан», «Көкшетау», «Альбатрос», «Социалистан» сияқты сүйекті шығармалары да бар.

Кітап көпшілік оқырманға арналған.

С 4702250202
482(05) – 04

ББК 84 Қаз 7-5

ISBN 9965-22-003-4 –(Т3)

ISBN 9965-22-000-Х

© «Қазығұрт» баспасы, 2004

АҚСАҚ КИІК

Арканың Бетпак деген даласы бар,
Бетпак — шөл, ойлы-қырлы панасы бар.
Сол шөлде ел жоқ, күн жоқ өсіп-өнген
Жәндіктің киік деген баласы бар.

Бетпакта қысы-жазы ел болмайды,
Ел-жайлау, өзен яки көл болмайды.
Бұтасы қу баялыш, кара жусан,
Көгала бетегелі бел болмайды.

Бетпактың көлденені сегіз көштік,
Сайланып қыс ішінде талай кештік.
Азамат, ат пен айғыр, атан ғана
Шыдыр деп қоста отырып, талай дестік.

Бетпакта елсіз-көлсіз өсіп-өнген,
Жалғыз-ақ құлан, киік шөлге көнген.
Қазактың малдарындай қыбырласып,
Әр ойдан топ-топ болып жусап өрген.

Жалғыз-ақ ел жылына көшіп өтер,
Асығып қар суымен «несіп өтер».
Қаптасып, көшкен елмен дамыл алмай,
Мергендер аң ауласып кәсіп етер.

Мергендер дамыл алмай киікті атқан,
Ауылды қан сасытып топырлатқан.
Киікті ойлай ма екен таусылар деп,
Аазайып бірте-бірте келе жатқан!..

Бетпактың көкпек, жусан, шөбі сұйық,
Сол шөпті қорек қылған байғұс киік.
Таңы аппақ, екі көзі мөлдір кара,
Тигендей емес адам көзі қиып.

Киікті қазақ және дейді бөкен,
Бетпакты бұл бейшара қылған мекен.

Бөкенді атып мерген өлтіргенде,
Жазасыз жан өлді деп ойлай ма екен?

Бөкеннен сұлу анды мен көрмедім,
Өзге анға жануарды тең көрмедім.
Көздері мөлдіреген ақбөкенді
Адамның баласынан кем көрмедім.

Қап-қара екі көзі мөлдіреген,
Әдемі екі танау желбіреген.
Елеңдеп жас балаша жалтандайды,
Жел түрткен жусаннан да селдіреген.

Азайды соңғы кезде байғұс бөкен,
Мың-мыңнан баяғыда өреді екен.
Бұл күнде келе жатқан жолаушыға,
Кез келеді анда-санда саяқ некен.

Кей қазақ әдет қылған киік атып,
Мүйізін пайда қылып, шетке сатып.
Сандалған бір киікке ұшырастым.
Бір жылы Бетпақ шөлде келе жатып.

Бетпақта келе жатты ақсақ киік,
Сандалып қаңғырақтап басын иіп.
Пана іздеп шыбын жанға сүйретіліп,
Мергеннің кеудесіне оғы тиіп.

Тамады кара жерге аққан қаны,
Қиналып еңтігеді шыбын жаны.
Боялып ақ денесі қызыл қаңға,
Келеді өлі кетіп жығылғалы.

Қиырсыз, Бетпақ дала... қураған шөл...
Жалғыз-ақ сырғандайды қоңылтақ жел.
Меніреу... тірі жан жоқ... жып-жылмағай...
Ел қайда? Ел алыста – шулаған ел!

Сандалып келе жатты ақсақ киік,
Бір тоқтап, анда-санда өлін жиып...

Акбөкен сахараның бота көзі,
Атты екен қандай мерген көзі қиып?

Келеді қаңғырақтап жалғыз өзі,
Тілі жоқ, құр жүректе айтар сөзі.
Шағады шыбын жанның қиналғанын
Жалғыз-ақ мөлдіреген екі көзі.

Жапанда еш сая жоқ шыбын жанға,
Моншактап жерге тамған қызыл қанға.
Жапанда басын сүйер тірі жан жоқ,
Әл кетіп сорлы киік жығылғанда!..

Бота көз сахарада қына терген,
Кім екен жапан түзде сені көрген?
Аяныш сезімі жоқ бір қазақ-ау,
Дәл көздеп жүрегіне атқан мерген!

*1924 жыл.
(Домбыра)*